

Autorské právo v IT

Výzvy a příležitosti v digitální éře

Autor: JUDr. Radomír Hesoun

Autorské právo – základní principy

- Autorské právo se zabývá právními vztahy vznikajícími mezi uživateli autorských děl a jejich autory.
- Cílem těchto práv je chránit duševní vlastnictví autorů z různých oborů (spisovatelé, hudební skladatelé, výtvarníci, programátoři atd.).
- Hlavní pramen úpravy autorského práva v ČR představuje zák. č. 121/2000 Sb., autorský zákon.

Autorské dílo - definice

- Autorské dílo představuje jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora bez ohledu na jeho podobu, rozsah, účel nebo význam.
- Autorské dílo může mít podobu literární, uměleckou nebo vědeckou.
- Počítačový program se považuje za dílo literární.
- Definici autorského díla nenaplňují a pod ochranu zákona tedy nepatří samotné náměty, myšlenky, ideje, vzorce apod.

Autorské dílo v IT

- Dílo v IT má nejčastěji podobu počítačového programu (SW) nebo databáze (soubor systematicky či metodicky uspořádaných nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků)
- Autorem je typicky fyzická osoba - tvůrce zdrojového kódu k počítačovému programu
- V případě databáze přísluší zvláštní práva pořizovateli databáze (bez ohledu na její konkrétní obsah)

SW z pohledu autorského zákona

- SW se považuje za dílo literární, přičemž jsou mu přiznány určité odlišnosti od ‚nepočítačového‘ literárního díla:
 - SW nemusí být jedinečný, postačuje, pokud je původní a odlišitelný od již vzniklých programů (tj. některé již dříve použité prvky se mohou opakovat),
 - SW nelze bez příslušné licence zdarma užívat pro svoji osobní potřebu, a to ani pro zpravodajské, archivní nebo studijní účely.
 - **Licence** = oprávnění k užití autorského díla určitým způsobem.

Tvorba SW v zaměstnání (1)

- Autorské právo zahrnuje výlučná práva:
 - **osobnostní** (nepřenositelná), spojená výlučně s osobou autora fyzické osoby
 - **majetková** týkající se materiálních aspektů užívání díla.
- Zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu, které autor vytvořil v rámci svých zaměstnaneckých povinností (tzv. zaměstnanecké dílo).
- V rámci výkonu majetkových práv může zaměstnavatel např. poskytovat třetím osobám za úplatu licenci k SW.

Tvorba SW v zaměstnání (2)

- Zaměstnavatel může majetková práva k dílu postoupit pouze se **svolením autora** (kromě postoupení těchto práv v rámci převodu závodu).
- Uživatel SW tak může mít vyšší právní jistotu, pokud užívá SW na základě licence, než např. na základě postoupení majetkových práv k dílu, kdy vždy nemá jistotu udělení souhlasu autora.

x

- Rozdílná právní úprava v SR: zaměstnavatel může majetková práva k dílu postoupit třetí osobě, není-li dohodnuto jinak.

SW dílo na objednávku

- Autor či autoři vytvářejí SW pro objednatele na objednávku.
- Aplikuje se „zaměstnanecký“ režim, byť autoři sami nemají postavení zaměstnanců.
- Objednatel vykonává majetková práva k dílu a presumuje se ze zákona souhlas se zásahy do osobnostních práv autora (zveřejnění a úpravy díla).

Generativní AI

- Generativní AI je odvětví umělé inteligence sloužící k vytváření nového obsahu, a to zejména:
 - textů,
 - obrázků,
 - audiovizuálního obsahu,
 - ostatních dat (programový kód aj.)
- Generování obsahu probíhá zpravidla na základě instrukcí (promptů) od uživatele.

Umělá inteligence jako autor (1)

- Generativní AI dokáže vytvořit nové texty, obrázky či hudbu, ale kdo je v případě takto vytvořeného díla autorem?
 - Samotná AI?
 - Autor příslušného AI nástroje?
 - Uživatel příslušného AI nástroje, zadávající instrukce (prompty)?
 - Nebo takové dílo nemá autora?

Umělá inteligence jako autor (2)

- Zákon primárně nepočítá s AI jako autorem, tím může být pouze fyzická osoba, která dílo vytvořila (viz znění § 5 autorského zákona).
- AI nelze považovat za fyzickou osobu.
- Zadání instrukcí (promptů) lze považovat za námět díla nebo myšlenku, jež nejsou samy o sobě autorským dílem.

Závěry výše potvrzeny rozsudkem Městského soudu v Praze č. j. 10 C 13/2023-16 (viz i dále).

Umělá inteligence jako autor (3)

- Autorství, případně spoluautorství díla, vytvořeného prostřednictvím generativní AI lze teoreticky přiznat pouze:
 - tvůrci modelu AI, nebo
 - uživateli AI, zadávajícího instrukce,
- a to vždy s přihlédnutím k individuálnímu tvůrčímu přínosu konkrétní osoby na výsledném díle.

Příklady soudních sporů (ČR)

- Uživatel vygeneroval prostřednictvím instrukcí AI obrázek, jež následně využila třetí strana v rámci svojí propagace, a to bez předchozího souhlasu uživatele.
- Uživatel se domáhal ochrany svých autorských práv soudní cestou.
- Závěry Městského soudu v Praze (č.j. 10 C 13/2023-16):
 - uživatel neprokázal zadání konkrétních instrukcí (promptů) AI na rámec svého žalobního tvrzení,
 - dílo nepředstavuje autorské dílo ve smyslu autorského zákona, neboť nejde o výsledek tvůrčí činnosti fyzické osoby, uživatel byl pouze autorem námětu, který sám o sobě nepodléhá ochraně autorského zákona.

Příklady soudních sporů (svět) (1)

- USA:
 - soud nepřiznal ochranu autorského práva uživateli v případě AI vygenerovaného výstupu, neboť tvrdí, že autorství člověka (fyzické osoby) je nezbytnou premisou ochrany díla,
 - US Copyright Office zdůrazňuje, že uživatel nemá celkovou tvůrčí kontrolu nad interpretací svých instrukcí ze strany modelu AI a vzniklým dílem.

Příklady soudních sporů (svět) (2)

- Čína:
 - soud v Pekingu přiznal autorská práva uživateli, který vytvořil obrázek pomocí AI prostřednictvím cca 150 instrukcí (promptů), včetně několika dalších (negačních) promptů a parametrů,
 - soud uznal vlastní tvůrčí přínos uživatele na výsledném díle, jemuž přísluší autorská ochrana.

Výhled do budoucna

- Případů soudních sporů v případech obsahu generovaného pomocí AI bude přibývat, tím se souběžně bude sjednocovat judikatura v této oblasti, ať již na úrovni české, evropské či světové.
- V souvislosti s rozšířením užívání AI dle vznikne potřeba přijetí moderní legislativy upravující:
 - Licencování obsahu generovaného AI,
 - Sdílení autorských práv mezi tvůrci modelu AI a uživatelem.

Závěr a diskuse

Děkuji za pozornost.
JUDr. Radomír Hesoun